

er geen behoefte meer aan heb'.⁴⁵ De moeder lijkt het moeilijk te hebben met haar oudste zoon los te laten: 'Mama heeft het denkbeeld opgevat dat zij afstand moet doen van haar kinderen'.⁴⁶ Niettemin heeft hij het vertrouwen en de liefde van zijn moeder; zij steunt hem, op haar manier, met haar vroomheid. Hoe het zij, Allard raadpleegt zijn ouders in zijn studententijd (en ook daarna nog) gedurig. Nog in 1853 vraagt hij toestemming naar een concert van de grote tenor Cordoni te mogen.⁴⁷ Zij worden geraadpleegd over zijn eerste publicaties, over (zoals we al schreven) het lidmaatschap van de redactie van *Lucifer*, over het beroep naar Leuven dat de studentietijd afsluit,⁴⁸ en over zijn toekomstplannen.⁴⁹

De verhouding tot de leermeesters

Van de drie theologische faculteiten gold Utrecht als de meest orthodoxe. In Leiden doceerde Scholten, in Groningen bepaalde P. Hofstede de Groot het klimaat. Dat Allard Pierson naar Utrecht ging hoeft dus niet te verbazen. De theologische hoogleraren, H.E. Vinke, dogmatiek en praktische theologie, H.J. Royaards, kerkgeschiedenis en christelijke ethiek, en H. Bouman, exegese oude en nieuwe testament, waren (aldus Albert de Lange in zijn Gunningbiografie) allen 'aanhangers van het rationalistisch supranaturalisme'.⁵⁰ Roessingh karakteriseert deze stroming als *Vermittlungstheologie* die naar praktische rust en eensgezindheid streeft, en niet naar zelfverworven theoretische beginselen.⁵¹ Men zocht welbewust bemiddeling. Bouman zelf schrijft: 'men waagde zich evenmin aan de uiterste Noordpool als aan de verste Zuidpool der theologische denkwijze'.⁵² God heeft de belangrijkste geloofswaarheden op bovennatuurlijke wijze bekend gemaakt en deze zijn in de bijbel bewaard. De menselijke rede kan hun juistheid inzien en veel ervan door eigen kracht ontdekken. Er zijn evenwel ook verborgenheden die de mens uit zichzelf niet kan ontdekken, maar die niet tegen de rede zijn. Anders gezegd, het geloof is

wel *supra* niet *contra rationem*.⁵³ De schriftleer die bij deze theologie hoort, gaat uit van de historische betrouwbaarheid van de bijbelauteurs en de schriftteksten spreken dus met gezag.

Wanneer we denken aan de factoren die Allard Piersons leven en denken bepalen, aan enerzijds de gedrevenheid van het Réveil en de hartstocht van Da Costa, en anderzijds aan de passie van Opzoomer, dan kunnen we begrijpen dat Allard Pierson zich bij de drie theologische hoogleraren van de Utrechtse faculteit niet echt thuis heeft gevoeld.

Over Bouman spreekt hij alleen in verband met diens taalgebruik.⁵⁴

Over Royaards horen we meer. De jonge student klaagt over zijn verwardheid, en over zijn gebrekkig latijn.⁵⁵ Aan zijn ouders schrijft Allard: 'Hij heeft geen logische kop, aan strenge satisfactietheologie, daar doet hij niet aan. Jongelui hebben behoefte aan geprononceerde lui, in welke richting dan ook'.⁵⁶ Het bemiddelende van zijn leermeesters interpreteert Pierson als halfheid, en die ergert hem. Wel is hij ervan onder de indruk als hij een keer bij Royaards op bezoek is geweest, en ontdekt heeft dat de hoogleraar Schleiermacher en De Wette persoonlijk heeft ontmoet. 'Verbeeld U (...) ' schrijft hij naar huis.⁵⁷ Maar op Royaards verbeelding heeft de ontmoeting niet gewerkt.

Vinke is een bekende van de familie Pierson.⁵⁸ De student verbaast zich over de wonderlijke redeneringen van Vinke.⁵⁹ Bijna dertig jaar na zijn studie, in 1882, is Pierson op zijn theologische leermeesters en in het bijzonder op Vinke teruggekomen.⁶⁰ Zijn oordeel is beter gefundeerd, niet meer gebaseerd op de misnoemens van een student, en hij plaatst zijn leermeesters in hun context. Maar wezenlijk anders spreekt hij niet. Hij schetst in 1882 de rust van het kerkelijke leven te Utrecht in het midden van de eeuw, en oordeelt dan: 'De Hoogeschool was niet ondeugend genoeg', om in die vredige wereld onrust te brengen. De theologie van Vinke vormde geen wan-